Amfitrion.doc

Έχοντας ξεχωρίσει εδώ και χρόνια ως ηθοποιός -και μεταφραστής- ο Νίκος Χατζόπουλος τελευταία ξεδιπλώνει και τις σκηνοθετικές του ικανότητες, με παραστάσεις που μαρτυρούν την προτεραιότητα που δίνει στη δουλειά του ηθοποιού ως βασικό και κύριο όχημα δημιουργικού διαλόγου τόσο με τα παλιά, έμμετρα θεατρικά κείμενα όσο και με τη μοντέρνα θεατρική γραφή. Ο «Αμφιτρύων» του Χάινριχ φον Κλάιστ, που παρουσιάζεται στο Αμόρε σε δική του σκηνοθεσία, αποδεικνύει με ευφρόσυνο τρόπο του λόγου το αληθές.

Μία από τις πολλές εκδοχές δραματουργικής διαχείρισης του αρχαίου μύθου της συνεύρεσης του Δία με την Αλκμήνη, σύζυγο του Αμφιτρύωνα, από την οποία προέκυψε ημίθεος γόνος, ο Ηρακλής, είναι ο «Αμφιτρύων» (1807) του, αναγνωρισμένου πλέον ως ο πιο μοντέρνος από τους Γερμανούς κλασικούς, Χάινριχ φον Κλάιστ (1777-1811). Ο Δίας με τη μορφή του Αμφιτρύωνα (που λείπει σε εκστρατεία) και συνοδευόμενος από τον Ερμή, ο οποίος με τη σειρά του έχει πάρει για την περίσταση τη μορφή του υπηρέτη του Αμφιτρύωνα, Σωσία, μοιράστηκε μια ηδονική νύχτα με την Αλκμήνη. Όταν ο Αμφιτρύων επιστρέφει την ίδια νύχτα νικητής, η σύγχυση είναι αναμενόμενη και λειτουργεί σαν ντόμινο που παρασύρει σε υπαρξιακή παραζάλη όλους τους θνητούς της ιστορίας.
Ο πυρήνας της ιστορίας με το διπλό ρόλο του Αμφιτρύωνα και του Σωσία, είναι καθαρά φαρσικός και ως εκ τούτου εξαιρετικά θεατρικός. Τον Κλάιστ, ωστόσο, προφανώς δεν τον ενδιαφέρει να γράψει απλώς ένα έργο αβανταδόρικο για τους ηθοποιούς και λόγω των αλλεπάλληλων παρεξηγήσεων ευχάριστο για το κοινό. Επηρεασμένος από τις φιλοσοφικές απόψεις του Καντ περί της αμφισημίας της εμπειρικής πραγματικότητας, χρησιμοποιεί το βασικό υλικό για να θίξει ζητήματα ταυτότητας. Κανείς δεν μπορεί να βεβαιώσει την ταυτότητά του, άρα και την ίδια του την ύπαρξη, άνευ της υπάρξεως των σχετικών μαρτύρων. Η αλήθεια δεν έχει τη δύναμη να επιβληθεί αν δεν φαίνεται/αποδεικνύεται ως τέτοια. Κι αν για τον Σωσία το υπαρξιακό αδιέξοδο δεν υπερισχύει του ενστίκτου της επιβίωσης, για τον Αμφιτρύωνα, τον νικηφόρο βασιλιά, οι συνέπειες έχουν τραγική διάσταση αφού η γυναίκα του τον απάτησε και όλοι αρνούνται ότι είναι αυτός που είναι.
Ο Κλάιστ εντάσσει σ’ αυτό το παιχνίδι πολλαπλών κρουσμάτων υπαρξιακής κρίσης και την αθώα νιόπαντρη αλλά και τη συζυγικά έμπειρη ακόλουθή της, πολλαπλασιάζοντας τις παρεξηγήσεις και τις αντιθέσεις που προκύπτουν σε όλα τα επίπεδα (θεός/θνητός, κύριος/δούλος, άνδρας/γυναίκα, νέος γάμος/παλιός γάμος). Ακόμη και σε επίπεδο φόρμας ο συγγραφέας εκμεταλλεύεται το φαρσικό πλαίσιο για να εντείνει την τραγικότητα της θέσης των απατημένων συζύγων –γιατί απατήθηκε και η Αλκμήνη η οποία επιπλέον εκτέθηκε ως, έστω ακούσια, μοιχαλίδα. Το «αχ» της, με το οποίο το έργο τελειώνει, δεν θα μπορούσε να είναι πιο εύγλωττο για την απορία με την οποία καλείται να συνεχίσει μια ζωή διά παντός διαταραγμένη.

Εξαιρετικοί ηθοποιοί

Ο Νίκος Χατζόπουλος δούλεψε με τους ηθοποιούς τόσο καλά τον λόγο (μεταφρασμένο έξοχα από τον Γιώργο Δεπάστα), ώστε η παράσταση να ρέει λες και το κείμενο γράφτηκε χθες. Επιπλέον φάνηκε πως δούλεψε καθένα από τα πρόσωπα ξεχωριστά, ώστε χαρακτήρας και υποκριτικό ύφος να ενισχύουν το ένα τ’ άλλο. Ο

Κοσμάς Φουντούκης ανέλαβε το Σωσία και ήταν πραγματικά σπουδαίος γιατί δεν στήριξε την κωμική διάσταση του ρόλου του στις υπερβολές, τα τερτίπια και τις πονηριές που καταφεύγουν οι «κωμικοί» ηθοποιοί. Ο Γιάννης Νταλιάνης ήταν απολαυστικός στο ρόλο του παιγνιώδη και δίσημου εραστή Δία. Ο Νίκος Καραθάνος έθεσε το πληθωρικά εκφραστικό του οπλοστάσιο στην διάθεση του επηρμένου Αμφιτρύωνα που από σκηνή σε σκηνή χάνει κάθε βεβαιότητά του και παρακολουθεί τη ζωή του να διαλύεται και να. Ο ρόλος της Χάριτος είναι πολύ μικρός αλλά το σκίτσο της Άννας Μάσχα σπουδαίο. Όσο για την Μαρία Σκουλά, πανέμορφη στο ρόλο της Αλκμήνης, τι να πει κανείς; Είναι ένα πλάσμα φτιαγμένο θαρρείς για τη σκηνή, ένα λεπτεπίλεπτο και μαζί θηριώδες υποκριτικό όργανο που μπορεί να βρει και να εκφράσει τις ανεπαίσθητες αποχρώσεις του ρόλου της.
Έπαιξαν ακόμη ο Θανάσης Δήμου (τον Ερμή στη θεϊκή εκδοχή του πονηρού υπηρέτη), ο Δημοσθένης Ελευθεριάδης και ο Δημήτρης Κουτρουβιδέας.

Τι θα γίνει επιτέλους με τις επιχορηγήσεις;
Το Θέατρο του Νότου ανήκει στα επιχορηγούμενα θέατρα διετούς, έως τώρα, προγραμματισμού, που ακόμη δεν έχουν πάρει την τελευταία δόση από την επιχορήγηση της περσινής χρονιάς. Για να μπορέσει να συνεχίσει φέτος προσπάθησε να μειώσει το κόστος των παραγωγών αφαιρώντας «από την όψη των πραγμάτων το μη απαραίτητο». Πράγματι για τον «Αμφιτρύωνα» η Λιλή Πεζανού απλώς πρόσθεσε στον κατάμαυρο χώρο της σκηνής δύο όρθιους πεσσούς και δύο κύβους διά πάσα χρήση. Τα κοστούμια της ήταν κομμάτια από λινό ζωηρού χρώματος που στήριζαν αρχαιοπρεπώς πάνω σε συνηθισμένα ρούχα οι ηθοποιοί. Η μόνη σκηνογραφική έκπληξη, όντως εύστοχη, συμβαίνει στο φινάλε, οπότε ο ένας ‘τοίχος’ πέφτει, ο φωτισμός γίνεται έντονος, και αποκαλύπτεται μια θαυμάσια πολύχρωμη τοιχογραφία αφηρημένης σύλληψης, ένα πλαίσιο θεϊκής αποκάλυψης που εξασφαλίζει το ειρωνικό χάπι-εντ. Με λίγα λόγια, λύσεις υπάρχουν και συχνά τον καιρό των δυσκολιών η επί της ουσίας δημιουργικότητα αυξάνει. Αυτό δεν δικαιολογεί με κανένα τρόπο την αδυναμία του ΥΠ.ΠΟ. να ανταποκριθεί σοβαρά στις υποχρεώσεις του. Ωστόσο επιβεβαιώνει πως καλό θέατρο σημαίνει πρώτα απ’ όλα καλοί ηθοποιοί και καλό έργο.